

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Моїсеєва Максима Геннадійовича на тему «Основи методики розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Сучасний етап цифровізації судової системи та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів та установ системи правосуддя супроводжується активним використанням автоматизованих систем для забезпечення судочинства, документообігу, зберігання та обробки інформації. Водночас зростання рівня інформатизації обумовлює збільшення кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним втручанням у роботу автоматизованих систем, наслідками яких можуть бути несанкціонована зміна, блокування, знищення чи копіювання інформації, порушення функціонування судових інформаційних ресурсів, а також створення загроз незалежності правосуддя та інформаційній безпеці держави.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах активного розвитку електронного судочинства, функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та постійного зростання кількості кібератак на державні інформаційні ресурси. Специфіка механізму вчинення таких кримінальних правопорушень, складність виявлення цифрових слідів, необхідність використання спеціальних знань і сучасних технічних засобів зумовлюють потребу в удосконаленні криміналістичного забезпечення їх розслідування.

Необхідність наукового дослідження обумовлена відсутністю комплексно розробленої криміналістичної методики розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, потребою у формуванні криміналістичної характеристики зазначених кримінальних правопорушень, визначенні типових слідчих ситуацій, версій, особливостей організації початкового етапу

розслідування, тактики проведення слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час збирання й дослідження цифрових доказів.

Вирішення зазначених питань має важливе теоретичне та практичне значення для підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування та забезпечення належного функціонування системи правосуддя. Актуальність теми підтверджується й тим, що дисертація виконана відповідно до програмних документів у сфері національної та економічної безпеки, реформування правоохоронної системи, а також відповідає тематиці наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено в установленому порядку рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ та включено до відповідного переліку тем дисертаційних досліджень. Викладене дає підстави визнати обрану тему актуальною, такою, що має теоретичне і практичне значення.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукова новизна одержаних результатів полягає насамперед у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним науковим дослідженням, у якому запропоновано методологічні основи розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя з урахуванням сучасного стану кримінального процесуального законодавства та практики діяльності органів кримінальної юстиції.

Здобувачем уперше: розроблено концептуальні засади криміналістичної методики розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, що ґрунтуються на криміналістичній характеристиці таких елементів кримінального протиправного посягання, передбаченого ст. 376-1 КК України, як: особа правопорушника, предмет посягання, спосіб, обстановка та слідова картина, взаємозв'язок яких зумовлює специфіку тактики збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій.

Також вперше, визначено перелік обставин, які підлягають встановленню на початковому етапі розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя: (1) обставини, пов'язані зі складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 376-1 КК України; (2) обставини, пов'язані з кримінальною процесуальною діяльністю й передбачені ст. 91 КПК України; (3) обставини, що не входять до предмета доказування, проте мають криміналістичне значення (умови функціонування автоматизованих систем, рівень захищеності інформації, доступи користувачів, технічні та організаційні вразливості, поведінкові та професійні характеристики причетних осіб);

Крім цього, вперше на основі диференціації завдань початкового етапу розслідування розроблено та науково обґрунтовано алгоритмізований порядок збирання стороною обвинувачення доказів учинення незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, що передбачає проведення взаємоузгодженого комплексу слідчих (розшукових) дій, об'єднаних єдиним тактичним задумом (огляду, обшуку, допиту, призначення та проведення судових експертиз), із урахуванням специфіки виявлення, фіксації та дослідження цифрових слідів.

Заслужують на підтримку й положення, у яких удосконалено: криміналістичні рекомендації щодо допиту свідків, заявників, підозрюваних та інших учасників у кримінальних провадженнях щодо незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, з орієнтацією на встановлення не лише обставин технічного втручання, а й ознак корупційної обумовленості діяння, зокрема зацікавленості в зміні черговості розгляду справ, втручанні в автоматизований розподіл (за допомогою «механізму каруселі/велосипеду»), коригуванні відомостей у системі чи створенні переваг для окремих учасників судового процесу;

Подальшого розвитку набули криміналістичні рекомендації щодо використання під час розслідування незаконного втручання в роботу

автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя спеціальних знань шляхом (а) надання консультацій і технічної допомоги; (б) призначення судових комп'ютерно-технічних експертиз, експертиз телекомунікаційних систем, технічного захисту інформації, документів, а в разі поєднання незаконного втручання з корупційними проявами – експертиз матеріалів, речовин та виробів, економічних, фоноскопичних та інших експертиз залежно від слідчої ситуації, що сприяє ефективному виявленню, фіксації, вилученню та дослідженню слідів і забезпеченню їх цілісності та автентичності.

Узагальнюючи, відзначимо, що теоретична складова дослідження не зводиться до відтворення відомих положень криміналістичної методики, а містить авторське осмислення особливостей формування видової методики розслідування діянь, передбачених ст. 376-1 КК України, з урахуванням змін кримінального законодавства та сучасної практики діяльності національної поліції. Це надає роботі самостійного наукового звучання та вирізняє її з-поміж попередніх досліджень суміжної проблематики, виконаних до зазначених законодавчих змін.

Загальна характеристика структури та змісту дисертації. Структура роботи є логічною і підпорядкованою меті дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (210 джерел на 22 сторінках) і 5 додатків (на 20 сторінках). Загальний обсяг дисертації – 237 сторінок, з них основного тексту – 180 сторінок. Послідовність викладу відображає рух дослідницької думки від теоретико-правових і криміналістичних засад до організаційно-тактичних рекомендацій, а кожен із восьми підрозділів спрямований на вирішення відповідного завдання, поставленого у вступі.

Заслуговує на схвалення й оформлення додатків до дисертації, що містять, зокрема, узагальнені результати вивчення матеріалів кримінальних проваджень та анкетування практичних працівників, а також відомості про впровадження результатів дослідження. Наявність такого емпіричного

супроводу підвищує прозорість і верифікованість сформульованих автором висновків та дає змогу оцінити репрезентативність використаного фактичного матеріалу.

Перший розділ присвячено теоретико-правовим засадам електронного судочинства в Україні. Вивчення матеріалів кримінальних проваджень засвідчило, що серед правопорушників переважають чоловіки (79,5%), тоді як частка жінок становить 20,5%; громадяни України (100%), значна частина яких раніше не притягувалася до кримінальної відповідальності (96,1%), що свідчить про відсутність вираженої загальнокримінальної спрямованості та про специфічний, переважно ситуативно-службовий або професійно зумовлений характер протиправної поведінки; віком 30–50 років (71%), з повною або базовою вищою освітою (68%), що у тому числі обумовлено необхідністю володіння навичками роботи з системами, комп'ютерною технікою, електронними документами, засобами авторизації. Важливе криміналістичне значення мають спеціальні характеристики – службове становище, наявність доступу до автоматизованих систем, мотиви і мета протиправної діяльності, рівень технічної обізнаності, а в окремих випадках – наявність достатніх фінансових можливостей для залучення інших осіб, придбання спеціальних програмних засобів чи організації прихованого впливу на функціонування системи.

Виокремлено автором предмет незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, який являє собою – відомості про реєстрацію та рух судових справ, дані автоматизованого розподілу справ між суддями, електронні процесуальні документи, службову інформацію щодо організації роботи органів системи правосуддя, персональні дані учасників процесу, а також технічні дані і системні журнали, які фіксують дії користувачів та зміни в інформаційному середовищі.

З'ясовано, що у переважній більшості випадків такі дії мають заздалегідь спланований характер. При цьому найчастіше підготовка до

незаконного втручання охоплює визначення конкретної автоматизованої системи або її окремого функціонального модуля як об'єкта впливу, попереднє вивчення порядку її функціонування та алгоритмів роботи, пошук осіб, які мають доступ до системи або можуть сприяти його отриманню, незаконне одержання чи використання облікових даних доступу, зокрема логінів, паролів, електронних ключів або токенів авторизації, розподіл ролей між співучасниками, підготовку засобів конспірації та приховування цифрових слідів, вибір часу найменшого контролю за роботою системи, а також узгодження дій із заінтересованими особами, які розраховують на відповідний результат втручання.

З'ясовано, що важливе криміналістичне значення мають ідеальні сліди. Типовими носіями таких слідів є працівники органів та установ системи правосуддя (46,2%), працівники підрозділів інформаційних технологій і системні адміністратори (33,9%), особи, які здійснювали технічне обслуговування або налаштування програмного забезпечення (15,2%), працівники, що безпосередньо або опосередковано спостерігали обставини використання автоматизованих систем (28,7%), а також особи, які виявили ознаки незаконного втручання чи повідомили про них відповідні органи (24,5%). Значення ідеальних слідів полягає в тому, що вони дозволяють відтворити обстановку вчинення діяння, послідовність дій правопорушника, особливості доступу до інформаційної системи, характер змін у її роботі та поведінку осіб, причетних до незаконного втручання. Водночас у 41,1% випадків саме поєднання ідеальних слідів із даними технічних носіїв та електронних журналів подій створює найбільш надійну основу для встановлення механізму кримінального правопорушення та ідентифікації причетної особи.

Другий розділ присвячено організації розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. У підрозділі 2.1 на підставі аналізу розкрито обставини, що

підлягають встановленню під час розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя.

Наведено типовий перелік обставин, що підлягають встановленню в кримінальних провадженнях цієї категорії, а саме: 1) подія кримінального правопорушення, зокрема час, місце, обстановка, спосіб і конкретна форма незаконного втручання в роботу автоматизованої системи, характер змін, що були внесені до інформації чи програмного середовища, а також особливості функціонування органу або установи системи правосуддя, в межах яких відбулося відповідне втручання; 2) обставини, що характеризують автоматизовану систему як об'єкт незаконного впливу, зокрема її функціональне призначення, режим доступу, коло користувачів, порядок адміністрування, наявність засобів захисту інформації, технічні та програмні характеристики, а також види даних, щодо яких було здійснено протиправний вплив; 3) особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, форма її вини, мотив, мета, наявність спеціальних знань, службового чи іншого доступу до системи, а також зв'язок такої особи з органом або установою системи правосуддя чи з іншими особами, які могли сприяти вчиненню втручання; 4) наслідки незаконного втручання, зокрема вид і обсяг завданої шкоди, характер порушення нормального функціонування автоматизованої системи, можливе блокування, підроблення, знищення, модифікація, копіювання або витік інформації, а також вплив таких наслідків на здійснення судочинства, документообіг, розподіл справ, доступ до інформації чи реалізацію процесуальних прав учасників проваджень; 5) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу підозрюваного чи обвинуваченого, обтяжують або пом'якшують покарання, свідчать про наявність групового способу вчинення, повторності, використання службового становища, спеціальних технічних засобів або інших кваліфікуючих ознак, а також виключають кримінальну відповідальність чи є підставою для закриття кримінального провадження; 6) обставини, що підтверджують використання технічних пристроїв,

програмних засобів, облікових записів, серверного обладнання, носіїв інформації або інших засобів як знаряддя чи засобів учинення кримінального правопорушення, а також можливість їх вилучення, арешту, спеціальної конфіскації чи використання для подальшого експертного дослідження;

7) обставини, що свідчать про наявність підстав для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, якщо незаконне втручання було вчинене в їх інтересах, від їх імені або уповноваженими особами з використанням їх організаційних, технічних чи фінансових можливостей.

У підрозділі 2.2 доведено, що ефективність досудового розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя значною мірою залежить від належної організації взаємодії слідчого з іншими суб'єктами, залученими до фіксації, збереження, дослідження та процесуального використання джерел доказів. Обґрунтовано, що таку взаємодію доцільно розуміти як організовану відповідно до вимог чинного законодавства, погоджену за метою, завданнями, часом, місцем, межами компетенції та послідовністю реалізації систему взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих дій слідчого, прокурора, оперативних підрозділів, спеціалістів, експертів, органів та установ системи правосуддя, суб'єктів технічного адміністрування, а в окремих випадках – інших осіб (зокрема адвокатів), спрямовану на своєчасне виявлення, фіксацію, збереження, дослідження та належне процесуальне використання слідів, що відображають факт, механізм і суб'єктний склад незаконного втручання в роботу відповідних автоматизованих систем.

Найбільш значущими напрямками взаємодії є взаємодія слідчого з прокурором, оперативними підрозділами, спеціалістами та експертами у сфері комп'ютерної техніки, захисту інформації й телекомунікацій, а також з органами та установами системи правосуддя, суб'єктами технічного адміністрування, операторами електронних комунікацій та іншими особами,

які можуть володіти інформацією, необхідною для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Третій розділ присвячено тактиці проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. У підрозділах послідовно розглянуто тактику обшуку та огляду, тактику допиту, а також використання спеціальних знань у формі залучення спеціалістів і призначення судових експертиз. Загалом зміст розділів відповідає плану дисертації, а матеріал викладено достатньо чітко й аргументовано.

Наголошено на тому, що в кримінальних провадженнях, розпочатих за фактом незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, використання спеціальних знань і призначення судових експертиз повинно розглядатися як логічне продовження проведених слідчих (розшукових) і процесуальних дій, зокрема огляду місця події, огляду комп'ютерної техніки та цифрових носіїв, обшуку, допиту та тимчасового доступу до речей і документів. Визначено, що для цієї категорії кримінальних проваджень найбільше значення мають комп'ютерно-технічна експертиза, дослідження у сфері телекомунікацій, експертиза відео- та звукозапису, почеркознавча і технічна експертиза документів, а також експертиза матеріалів, речовин і виробів. Обґрунтовано, що їх своєчасне і комплексне використання дає змогу встановити факт і спосіб незаконного втручання, часові межі та технічні умови його реалізації, характер змін в автоматизованій системі, наявність цифрових і матеріальних слідів, а також доказово значущий зв'язок між подією кримінального правопорушення та конкретними особами.

Цінним з погляду криміналістичної систематизації є те, що автор не обмежується описом окремих слідчих (розшукових) дій, а прагне об'єднати їх у логічно впорядковану програму початкового етапу розслідування з урахуванням типових слідчих ситуацій. Такий програмно-цільовий підхід відповідає сучасним уявленням про побудову окремих криміналістичних методик, підвищує практичну значимість одержаних результатів і дає змогу

суб'єкту розслідування діяти послідовно навіть в умовах дефіциту вихідної інформації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій.

Сформульовані у дисертації положення є загалом виваженими та обґрунтованими і стосуються проблемних питань, які охоплюються темою. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, абстрагування) надали можливість дослідити поняття, ознаки та функції електронного судочинства в Україні (підрозділ 1.1); виокремити організаційно-тактичні засади розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя (розділ 2). У дослідженні використано спеціально-правові методи: порівняльно-правовий – під час аналізу норм національного й іноземного законодавства, міжнародних договорів, наукових категорій, визначень і підходів (у всіх розділах дисертації); системно-структурний – для формування тактики проведення слідчих (розшукових) дій (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3); метод системного аналізу – для комплексного узагальнення елементів криміналістичної характеристики досліджуваного кримінального правопорушення (підрозділ 1.2); статистичний – з метою підтвердження теоретичних висновків даними державної та відомчої статистики, узагальнення результатів вивчення емпіричних джерел (у всіх розділах дисертації); соціологічний – у межах обґрунтування наукових висновків даними анкетування практичних працівників правоохоронних органів (у всіх розділах дисертації).

Заслуговує на схвалення те, що поставленим у вступі завданням кореспондують відповідні розділи й підрозділи роботи та узагальнюючі висновки, а сформульовані рекомендації спираються на конкретні емпіричні показники.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали МВС України, НПУ, Офісу Генерального прокурора за 2020 –

чотири місяці 2026 року; вирок Єдиного державного реєстру судових рішень за 2020 – чотири місяці 2026 року; дані, отримані внаслідок вивчення кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких за ст. 376-1 КК України здійснювали протягом 2020–2025 років; результати анкетування 112 слідчих НПУ 36 прокурорів. Емпіричні дослідження проводили в усіх регіонах України. Використано власний практичний досвід автора на різних посадах Національної поліції України.

Окремо слід відзначити внутрішню узгодженість роботи: вісім висновків за результатами дослідження кореспондують вісім підрозділам і відображають вирішення кожного з поставлених завдань, а загальні висновки інтегрують одержані результати в цілісну систему теоретичних положень і практичних рекомендацій. Це свідчить про методологічну дисципліну автора та про завершеність дослідження як самостійної кваліфікаційної наукової праці.

Рівень виконання наукового завдання та оволодіння методологією наукової діяльності. Поставлені у дисертації завдання вирішено послідовно й на достатньо високому рівні в межах трьох розділів. Одержані результати чітко викладено в розгорнутих висновках до розділів і в загальних висновках, зміст яких кореспондує меті та завданням дослідження і свідчить про належний рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Робота написана державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю; матеріал викладено в логічній послідовності. Дисертація є самостійною науковою працею, виконаною з урахуванням сучасних досягнень криміналістики та кримінального процесу; основні положення, що виносяться на захист, є результатом особистих досліджень здобувача.

Повнота викладу результатів у наукових публікаціях. Основні результати дисертації відображено у наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях з юридичних наук, а також у тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах, що загалом свідчить про достатній рівень апробації результатів

дослідження. Оpubліковані статті охоплюють ключові складові роботи, зокрема: криміналістична характеристика незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах правосуддя, тактика проведення огляду під час розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, обшук під час розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, що засвідчує послідовність апробації основних результатів. Зважаючи на те, що одна зі статей опублікована у співавторстві з науковим керівником, на публічному захисті доцільно конкретизувати особистий внесок здобувача у відповідну публікацію.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами ознайомлення з текстом дисертації ознак порушення академічної доброчесності не виявлено. Під час використання наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів дисертант здійснює посилання на відповідні джерела.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані у дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у: правозастосовну діяльність – для вдосконалення процесу розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя; освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін з криміналістики, підготовки навчально-методичних праць; науково-дослідній діяльності – для подальших досліджень проблем розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. Практичне значення одержаних результатів підтверджується наявними у роботі актами впровадження в практичну діяльність органів досудового розслідування, в освітній процес та науково-дослідну роботу.

Підсумовуючи оцінку позитивних рис дисертації, зазначимо, що робота вирізняється логічною завершеністю, поєднанням ґрунтовної теоретичної частини з практично орієнтованими рекомендаціями та належним емпіричним

підґрунтям; авторові вдалося сформулювати цілісне уявлення про предмет дослідження. Разом із позитивною загальною оцінкою дисертації вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, зауваження та рекомендації, що можуть слугувати предметом наукової дискусії під час публічного захисту.

1. У дисертації автор обґрунтовує висновок про низький рівень результативності розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 376-1 КК України, що загалом відповідає сучасним тенденціям правозастосовної практики. Водночас наведені статистичні дані та результати проведеного дослідження не дозволяють повною мірою встановити, які саме фактори мають визначальний вплив на таку ситуацію.

Зокрема, потребують додаткового аналізу питання щодо співвідношення організаційних, процесуальних, криміналістичних і технічних чинників, що зумовлюють складність виявлення та розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. Залишається недостатньо з'ясованим, якою мірою на показники результативності впливають особливості механізму вчинення таких кримінальних правопорушень, високий рівень латентності, труднощі ідентифікації суб'єктів втручання, недоліки взаємодії між слідчими та спеціалістами у сфері кібербезпеки, а також проблеми, пов'язані зі збиранням, фіксацією та процесуальним використанням цифрових доказів.

2. У дисертації автором обґрунтовується можливість вчинення незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя з корупційною метою або в поєднанні з іншими корупційними кримінальними правопорушеннями. Водночас зазначене положення потребує додаткової конкретизації з криміналістичної точки зору.

Зокрема, доцільним видається уточнення авторської позиції щодо того, які саме криміналістично значущі дані можуть бути підставою для висунення версії про корупційну спрямованість незаконного втручання в автоматизовані системи та яким чином така версія повинна перевірятися в межах запропонованої методики розслідування.

3. Автор зазначає, що представлене дослідження є першим в Україні комплексним криміналістичним дослідженням проблем розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. Загалом погоджуючись із науковою новизною одержаних результатів, слід відзначити, що окремі аспекти зазначеної проблематики залишилися поза межами дисертаційного дослідження або були розглянуті лише в загальному вигляді.

У зв'язку з цим доцільним видається уточнення авторської позиції щодо того, які саме напрями дослідження він вважає найбільш перспективними для подальшого розвитку криміналістичної методики розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя та які проблемні питання потребують першочергового наукового вирішення.

4. У дисертації автором розроблено низку криміналістичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя. Водночас у роботі недостатньо уваги приділено питанням удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів досудового розслідування у цій сфері.

Саме тому, доцільним видається уточнення авторської позиції щодо конкретних змін до кримінального процесуального законодавства та відомчих нормативних актів, які, на його думку, є найбільш необхідними для підвищення ефективності виявлення, документування та розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем органів та установ системи правосуддя.

Висловлені зауваження та міркування стосуються лише окремих положень дисертації, мають дискусійний або рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку та достатньо високий рівень виконаного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Моїсеєва Максима Геннадійовича на тему «Основи методики розслідування незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя» є самостійним, комплексним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для криміналістики та кримінального процесу.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, теоретичною та практичною значущістю одержаних результатів дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, зокрема чинному Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим МОН України, а її автор – Моїсеєв Максим Геннадійович – на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор**

Валентина ДРОЗД

Підпис Дрозд В.Г. засвідчую

Т.в.о. начальника ВДСД

Вікторія МЕЛЬНИК